

ግዜያዊ መምርሒ

ናይ ምዝዋር መስርሕ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፕሮቶኮል ኣብ ልዕሊ ኸሲ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ተመሓይሾም ተግባሪ ኣካል ዝፍጸም ዘይሕጋዊ ተግባራትን

ምስ ስርዓት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስራሕ፡- ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቶም ተግባሪ ኣካል ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል (ፒ.ኤስ.ኢ.ኤ) ዝከላኸለሉ ቐንዲ ሓበሬታ

ሰሌዳ ትሕዝቶ

I. መእተዊ	1
II. ብዛዕባ ገምጋም ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝገልጽ ቀንዲ ሓበሬታ፡-	2
መልእኽቶ I፡ ቴክኒካዊ መምርሒ	5
1. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ፖሊሲ	6
2. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ምምሕዳር - ትሕተ ውዕል	8
3. ቀንዲ መዐቀኒ ሰብኣዊ ምንጪታት	9
4. ቀንዲ መለክዒታት፡- ግዴታዊ ስልጠና	10
5. ቀንዲ መለክዒ፡- ፀብፃብ	11
6. ቀንዲ መለክዒ፡- ኣገዝን ምስግጋር	13
7. ቀንዲ መለክዒ፡- ምርመራ	16
8. ቀንዲ መለክዒ፡- ኣረምቲ ስጉምታት	18

I. መእተዊ

ብርክት ዝበላ ናይ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ምስ መሻርኽተን ብሓባር ብምስራሕ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን) ንምክልኻል ከምኡውን ኣብ ትግባረ መርሃ ግብሪ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዘውርዶ ሓዲጋ ንምንካይ ይሰርሓ ኣለዋ ።

ሓዲ ኹብቲ ኸምዚ ኸንገብረሉ እንክእለሉ መገዲ እቶም ብጾትና ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ደው ንምባልን ምላሽ ንምሃብን ከምኡውን ነቲ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘለዎን ሓባራዊ ዓቕሚ ንምድልዳል ከምኡውን ተግባሪ ኣካል ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንምትግባር ዘለዎም ተኸእሎ ምግምጋም እዩ ። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ዝሳተፉ፡እንተላይ ዩኤንኤፍፒፍፒኤ ፣ ዩኒሴፍ፣ ዓለምለኸዊ መደብ ምግብ ከምኡውን ዩኤን.ኤች.ሲ.ኣር. ስለዚ ፡ ናይ ሓባር መመዘኒ ቅጥዒ ተጠቒምና ናይ ተግባሪ ኣካል ንገምጋም ኣለና ማለት እዩ ኣብ መንጎ ትካላት ሕቡራት ሃገራትን መሻርኽትናን ናይ ምምኽኻር መስርሕ ማዕቢሉ ። ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምላሽ ንምሃብን ዝሕግዝ ውድባዊ ፖሊሲታትን ኣሰራርሓታትን ዝግምግም ሸሞንተ ቐንዲ መዐቀኒታት ዝሓዘ እዩ።

እቲ ገምጋም ፡ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራትን ናይ መሻርኽቶምን ውዳበታት መሰረት ብምግባር ፡ ነቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝግበር ናይ መሻርኽቲ ናይ ኣወዳድባ መስርሕ ንምክትታል ዝዓለመ እዩ ። እቲ መዐቀኒታት

ምስዚ ዝሰማማዕ ኢዩ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፕሮቶኮል ብዛዕባ ናይ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ተግባሪ ኣካል ምምሕያሽን ዝምልከት ኹሊ።

ተሳተፍቲ ትካላት ው. ሕ. ሃ. ከምኡውን እቶም ኣብ ተግባሪ ኣካል ነቲ ርኽበታት ናይቲ ገምጋም ከጥቀሙሉ ኢዮም a) ምስ ብጹቶም ብዛዕባ ምምራጽን ቀጻሊ ናይ ስራሕ ምድላዎትን ሕብሩ፤ b) ንዝተመርጹ ወይ ንዝጸንሑ መጻምድቲ ፡ ናይ ምድልዳል ዓቕሚ ከጥሪ ይኸእልመደብ ምትግባር ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከመሓይሽ ዝኸእል መዳያት ከም ዘሎ ዘርኢ እዩ ፤ c) ንተኸእሎ ምክልኻል ኣንጻር ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ንምድልዳል ዝሓሸ ዕላማ ዘለዎን እተወሃሃደ ደገፍ ይህብ፤ ከምኡውን d) ንንጽህና እቲ መደብ ዜብጽሓሉ ንጥፈታት ንምድልዳል ዝግበር ምቁፅፃር ስጉምትን ሓብሮም።

እዚ ሰነድ እዚ ነቶም ኣብ ተግባሪ ኣካል ብዛዕባ መስርሕ ገምጋምን ሳዕቢናቱን መምርሒ ይህበም እዩ ።

II. ብዛዕባ ገምጋም ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝገልጽ ቀንዲ ሓበሬታ፡-

ሓፈሻዊ ሓበሬታ፡-

- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ተሳተፍቲ ናይ ተግባሪ ኣካል ኣብ መወዳእታ ከግምገማ ኣለወን ። ውጽኢት ናይ ቅድሚ ሕጂ ዝተገምገሙ መሻርኽቲ ኣካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነዚ ዝስዕብ ደረጃታት ከሳብ ዝሸፈኖ ፡ ማለት ብግዴታ ናይ ሰራሕተኛታት መርመራ ፡ ብግዴታ ዝወሃብ ስልጠና ፡ እኹል ፀብፃብ ናይ ምቕራብ ኣገባባት ፡ ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ግብእ ዝኾነ ስጉምቲ ምውሳድ ፡ እኹል መርመራን ሓገዝ ናይ ደገፍን ክእለት ። ይኹን እምበር ትካላት ው. ሕ. ሃ. እቲ ገምጋም ነቲ ብናይ ምትሕብባር ውዕል እተሸፈነ ቦታታት ዓውድታት ወይ ንጥፈታት ንምሸፋን ከምኡውን ኣብቲ ናይ ሓባር መደብ ምትግባር ተወሳኺ ረጅሒታት ንምውሳኽ ግብእ ትግሃት ከገብራ የድልዩ ይኹኑ።
- ገሊኡም ኣህጉራውያን መሻርኽቲ ዘይመንግስታውያን ውድብ ድሮ ኣብቲ ቐንዲ ቤት ጽሕፈቶም ተመርሚሮም እዮም። ካልኣት ውድባት ው. ሕ. ሃ. ነቲ ገምጋም ዜረጋግጽ ሰነድ ኪሓትታ ይኸእላ እየን፤ ወይ ከኣ ንገሊኡ ኣብ ሓዲጋ ዜእቱ ቦታታት ወይ ንጥፈታት ብዚምልከት ንገሊኡ ቐንዲ መዐቀኒታት ኣብ ደረጃ ሃገር ብኸመይ ከም ዚተኣታቶ ዚገልጽ ተወሳኺ ሰነድ ኪሓትታ ይኸእላ እየን።
- ኣብ ደረጃ እታ ሃገር ገምጋም ንምትሕብባር ሓደ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቲ ገምጋም ኪመርሖን ከምኡውን ነቲ መርመራ ኺመርሖን ንንጥፈታት ኪከታተሎን ኪምደብ እዩ። ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ብመሰረት ዝተውሃቦ ስልጣን ፡ ብገንዘብ ወይ ብጂኦግራፊያዊ ስፍሓት እቲ ፕሮጀክት / መርሃ ግብሪ እቶም ኣብ ውሽጢ ስፍሓት እቲ ፕሮጀክት / መርሃ ግብሪ ወይኻ ዓብ ዝለዓለ ሓዲጋ ኣብ ዘለዎ ቦታታት እተኣታተወ ዓይነት ንጥፈታት ከምረጽ ይኸእል ኢዩ። ኣብ መብዛሕትኡ መዳያት ፡ ቅድሚ ናብ ሓድሽ ሽርክነት ምእታው ፡ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርመራ ከዛዘም ኣለዎ ፤ ወይ ድማ ቅድሚ መቐጻልታ እቲ ሽርክነት ፡ ከም ኣካል ናይቲ መስርሕ ምርጫ ፡ ወይ ከኣ ነቶም ኣቐዲሞም ዝነበሩ መሻርኽቲ ።
- ነቲ ምስ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እተተሓሓዘ ኩነታት እቲ መጻምድቲ ዝጸሉ ኣብ ኣሰራርሓኡ ዓብዩ ለውጢ እንተ ዘይተገይሩ 'ምሉእ ዓቕሚ' ምግምጋም ንኛ ዓመት ዚቐጽል እዩ፤ወይ ከኣ ኣቐዲምካ ዳግመ ግምት ኪግበረሉ ዜድልዮ ምስኡ እተተሓሓዘ ዝኹነ ይኹን ፍጻመታት።
- ገምጋም ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል 8 ቐንዲ መለክዒታት፡- 1. ውድባዊ ፖሊሲ፤ 2. ውድባዊ ምምሕዳር — ንኡስ ውዕል ምግባር ፤ 3. ስርዓት ሰብኣዊ ምንጨታት፤ 4. ግዴታዊ ስልጠና፤ 5. ፀብፃብ ምሃብ ፡6. ሓገዝን ምስግጋርን ፡ 7. ምርመራ፤ ከምኡውን 8. ንምእራም እተገብረ ስጉምትታት ።
- ቍጽሪ እቲ ዜማልእ ቐንዲ መዐቀኒታት መሰረት ናይቲ ብጻይ "ናይ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓዲጋ ደረጃ" ይህብ ነዚ ሕጂ ዘሎ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መገላግልቲ ዘላቶ ዓቕሚ እውን የንጸባርቕ እዩ።
 - ምሉእ ዓቕሚ፡- መጻምድቲ ንኹሉ 8 ቐንዲ መለክዒታት የማልእ፤

- ማእከላይ ዓቕሚ፡- መጻምድቲ ንመብዛሕትኦም ቐንዲ መለከዒታት (6-7) ዘማልእ ፣ ንዝተረፉ ክፍተታት ንምምካት ዘድሊ ደገፍ፤
- ትሑት ዓቕሚ፡- መጻምድቲ ውሑድ ናይ ቐንዲ መለከዒታት (5 ወይ ውሑድ) የማልእ ፣ ዓቕሚ ካብ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንምድልዳል ድማ ህጹጽ ስጉምቲ ይወስድ።

እቲ መሰርሕ፡-

እዚ ኸፋል እዚ ነፍሲ ወከፍ ትካል ከም ክፍሊ ውሽጣዊ መሰርሕ መጠን ተወሳኺ ስጉምታት ክወስድ ከም ዝኸእል ኣብ ግምት ብምእታው ነቲ ገምጋም ንምግባር ዜድሊ ቐንዲ ስጉምታት ዝገልጽ እዩ። ንግዛእ ርእሰኻ ምግምጋም 1-2 ሰዓት ኣቢሉ ክወስድ ኣለዎ።

ስጉምቲ 1፡- ናይ መጻምድቲ ዓርሰ ገምጋም፡-

- እቶም መጻምድቲ ፣ ከም ኣካል ናይ ቲ ናይ እማመ ግብረ-መልሲ ዝጠልብ ዕድመ ፣ ወይ ድማ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል / ቤት ፅሕፈት ምስቲ መሻርኽቲ ክሰርሕ እንክሎ ብዝተዋህበ ናይ ግዛእ ርእሶም ምርመራ ብምግባር ፣ ነቲ ናይቲ ሰነድ ኣብ ኣናክስ ቀዳማይ ዝርከብ ቴክኒካዊ መምርሒ ይጥቀሙ።
- እቲ ርእሰ-ምዘና ኣብ ዝቐበለሉ እዋን ፡ እቲ መጻምድቲ ባዕሉ ወይ ካብቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሪሕ ኣካል ብዝሃቦ ሓገዝ ፡ ንነፍሲ ወከፍ ሕመረት መዐቀኒ ብውልቁን መጠን ድምርን ናይ " እወ " ወይ " ኣይፋል "(ወይ" n/a "ሕመረት ደረጃታት 2ን / 8ን) ርእሰ-ገምጋም ይዛዝም።
- ብዛዕባ ግዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ክልተ ኣፈናዊ ሕቶታት ኣሎ ፡-
 - እቲ ብጻይ ኣቐዲሙ ብኻልእ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት እንተ ተመርሚሩ እቲ ብጻይ ነቲ ዕለትን ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዓቕሚ መዐቀኒታትን ከምኡውን ንኹሉ ዝድግፍ ሰነዳትን መርትዖታትን ይህብ ነቲ ዝተረፈ ግዛእ ርእሱ ኸይገምገመ ኸእ ነቲ ፎርም ናብቲ ዝሓተቶ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣካል ይመልሱ።
 - እቲ መጻምድቲ ምስ ተጠቀምቲ ሓገዝ ዝረኽቡ ወይከኣ ምስ ጭንቀት ሰባት ቀጥታዊ ርክብ እንተዘይሃልዩዎ¹(ንኣብነት ኣብ ሰደቓ እተገብረ ምርምር) ገለ ክፋል ናይ ዝኾነ ስርሒታት እቲ መጻምድቲ ነቲ ምርመራ ከዛዝም ኣየድልን ይኸውን። እቲ ነዚ ምርመራ ዘካይድ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ተመሪሖ ዝካየድ እንተኾይኑ ፡ እቲ መጻምድቲ ነዚ ብመልክዕ ጸብጻብ ክስተብህለሉን ነቲ ዝተረፈ ናይ ግዛእ ርእሱ ገምጋም ከይዛዝመ ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ክመልሱን ይኸእል ኢዩ። ኣብ ከምዚ ዝእመሰለ ኹነታት ካብ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ፕሮግራም ንጥፈታት እንተ ተቐየሩን ምስቶም ተጠቃሚታት ቀጥታዊ ርክብ እንተ ኣልይዎን እቲ ብጻይ ኣብ ካልእ እዋን ወይ ምስ ካልእ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ክካይድ ኣለዎ።
- እቲ ብጻይ ነቲ 8 ቐንዲ መዐቀኒታት ከም ዘማልእ መርትዖ ንምቕራብ ነቲ እተዛዘመ ግዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ምስቲ ምስኡ ዝተሓሓዘ ዝድግፍ ሰነዳት ንመሪሕነት ውድብ ሕቡራት ሃገራት የቐርብ። ዝርዝር እቲ ንምግምጋም ክእከብ ዘለዎ ዝድግፍ ሰነዳት ኣብቲ ብዛዕባ ግዛእ ርእሰኻ ምግምጋም ዝገልጽ ፎርም ተጠቓሊሉ ኣሎ። መጻምድቲ ንግዛእ ርእሶም ንምድጋፍ ኣተፈላለየን/ወይ ተወሳኺ ሰነዳት ክውስኹ ይኸእሉ ኢዮም።

¹ናይ ሓገዝ ተጠቀምቲ ናይ መጻምድቲ ወይከኣ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ስጉምቲ ብቐጥታ ወይ ብተዘዋዋሪ ተቐብልቲ ዝኹኑ ውልቀ-ሰባት እዮም። ብኻልእ ኣበሃህላ እዚ ነቶም መጻምድቲ ወይ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ዝሰርሑን / ወይ ዘገልግሉን ወይ ክሕግዙ ዝደልዩን ከምኡውን ኣብ ኩነታት ተቓላዒ ጽግዕተኛነትን ናይ መጻምድቲ ወይ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ሰራሕተኛታት እቲ ሰባት የመልከት። እዚ ኸኣ እቲ ብጻይ ምስ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዘይኮነስ ምስ ካልኣት ትካላት ውዕል ብምግባር ዝገብሮ ዝኹን ይኹን ንጥፈታት ዘጠቓልል ኢዩ። ስለዚ እቲ 'ምስቶም ተጠቃሚታት ዝግበር ዝኹን ይኹን ርክብ' ዝውዕል እቲ መጻምድቲ ምስቶም ሓገዝ ዝጥቀሙ ሰባት ወይ ምስ ካልኣት ተኣፊፍቲ ማሕበረሰባት ርክብ ምግባር ዘጠቓልል ዝኹን ይኹን ንጥፈት ምስ ዘይገብር ጥራይ ኢዩ። ይኹን እምበር ፣ እቲ መጻምድቲ ጸኒሑ ምስቶም ተጠቃሚታት ዝራኽቡ ንጥፈታት ኣንተ ገይሩ እቲ መጻምድቲ ነቲ መርመራ ኸግበረሉ ኣለዎ።

ስጉምቲ 2:- እቲ መሪሕ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዓቕሚ ይግምግምን ነቲ ናይ መጻምድቲ ዓቕሚ ኣፈናዊ ውሳኔ ይገብርን:-

- እቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሪሕ ኣካል ነቲ ናይ ዝሓለፈ ምርመራ ቅብሊት ምስ ዝቐበለ : ነቲ ናይ ዝሓለፈ ምዘኖን ደገፍን ሰነድ ዳግመ-ምግምጋም መርሚሩ የረጋግጾ :: ኣብ 'ዚ እዋን' ዚ : እቲ መሪሕ ውድብ ሕቡራት ሃገራት : ካብ 'ቲ መጻምድቲ መብርሂ ከወሃቦ ወይ ተወሳኺ ደገፍ ሰነድ ክሓትት ይኽእል እዩ::
- እቲ ቐንዲ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ድግማኡ ምስ ወድኦ ነቲ ውጽኢት (እንተላይ ነቲ ሓፈሻዊ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓዲጋ ደረጃ) ምስቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ከካፍሎ ብዛዕባ ምምሕያሽ ድማ ክመያየጥ እዩ
- ተሳተፍቲ ትካላት ው.ሕ.ሃ. ማእከላይ ወይ ትሑት ዓቕሚ ሰብ ዘለዎም መጻምድቲ ንናይ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ሓዲጋ ሪጋ ከወርዶም ስለዝሓትት ኣብ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲታቱ ፣ ኣገባባቱን ኣብ ውሽጢ ዝተወሰነ ግዜ ክፍተታት ክፈትሑ ይኽእሉ እዮም (ነዞም ክፍተታት ብኸመይ ክትፈትሑም ትኽእል ንዝበል ደረጃ ስጉም 3 ርክ)
- ተሳተፍቲ ትካላት ው.ሕ.ሃ. ነቲ ሽርክነታዊ ርክብ ኣብ ስምምዕ ግዜ ዘይብጻሕ ምስ ዝኹነ ይኹን ናይ ተግባሪ ኣካል ዓቕሚ ዘይብሉ ንኸይዕቅብ : ንኸይሓደስ : ንኸይጥርጥር ወይ ንኸቋርጹ ኸውሰኑ ይኽእሉ እዮም

ስጉምቲ 3:- መደብ ምትግባር ክእለት ምድልዳል

- ንዝተለለዩ ክፍተታት ንምምካት : ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ውዳበታት ምስ ናይ ማእከላይ ወይ ትሑት ዓቕሚ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሓዲጋ ሪጋ ምስ ዝረኽቡ ተግባሪ ኣካል ብሓባር ክሰርሓ እየን : እዚ ድማ ዝተማልአ ናይ ዓቕሚ ትግባሪ ውጥን ንምምዕባል እዩ :: ዕላማ እቲ መደብ ነቲ ተግባሪ ኣካል ምሉእ ብምሉእ ከም ዝዓዩ ንምግባር እዩ ::
- መሻርኽቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ነቲ ኣብ ቴክኒካዊ መምርሒ ዝወሃብ ጸጋ ከም መሳርሒ ተጠቐሞም ንፖሊሲታትን ኣገባባትን ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከማዕብሉ ወይ ከሓይሉ ይተባበሉ እዮም ::

ስጉምቲ 4:- ምቁፅፃር:-

- ከም ኣካል ናይ "ቲ ስሩዕ ናይ ፕሮግራም ምቁፅፃር : ተሳተፍቲ ትካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት : ነቲ ናይ ዓቕሚ-ሰብ ናይ ምድልዳል ውጥን ትግባሪ ይከታተላሉ : ወይ" ውን ምሉእ ዓቕሚ ንዝምጽኡ መሻርኽቲ : ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ውዳበታት ነቲ 8 ቀንዲ መለክዒታት ናይ ምምእዛን ዓቕሙን ንምርግጋጽ ይከታተላ ::

ስጉምቲ 5:- ዳግመ ግምት:-

- ሓዲ መጻምድቲ ምሉእ ዓቕሚ እንተ ዳኦ ዘይብሉ ፣ ካብ ናይ ፈለማ ገምጋሙ ኣብ ውሽጢ 6 ኣዋርሕ (9ወርሒ ድሕሪ እቲ ናይ መጀመርታ ዳግመ-ግምት ፍሉይ ናይ 3 ወርሒ ምንዋሕ እንተተዋሂቡ) እቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራትን እቲ ኣብ ተግባሪ ኣካል ብሓባር ነቲ ናይ መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዓቕሚ ዳግመ-ግምት ይገብር ::
- እቶም ተሳተፍቲ ትካላት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስቶም ድሕሪ እቲ ዳግመ ግምት ምሉእ ዓቕሚ ዘይብሎም ተግባሪ ኣካል ዘለዎም ርክብ ከይዕቅቡ ከይሓደሱ ከይጠፍኡ ወይ ከቋርጹ ይውስኑ ይኹኑ::
- ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ወይ ንናይ መጻምድቲ ዓቕሚ ዝትንክፍ ኽሲ ፍጻመ ኣብ ውሽጢ ሓመሽተ ዓመት ናይ ኩነታት ምቅይያራት ምስ ዘጋጥም እቲ ኩነታት ዳግመ-ግምት ክግበረሉ የድሊ::

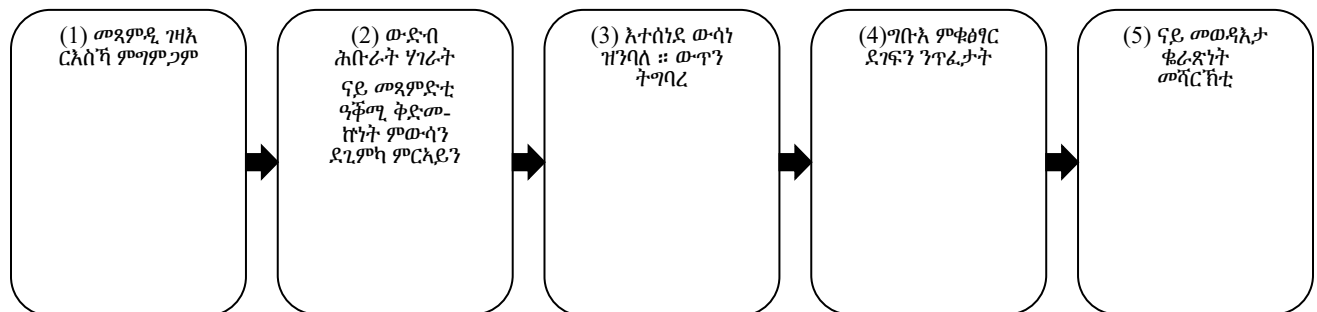
ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት

ግዜያዊ መምርሒ

- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካላት ብእተኻለን መጠን ንኣህጉራዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ግምገማ የወሃህዳ እየን። ካብ ሓደ ንላዕሊ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ወይ ቤት ፅሕፈት ምርመራ ክግበረሎም እንተተሓተቶም ኣህጉራዊ ዘይመንግስታዊ ትካል ካልእ መርመራዊ ገምጋም ክቕስሞም ይግባእ።
- ኣብ ደረጃ ሃገር ደረጃ ብደረጃ ዝተገምገመ ፡ ኣብ ማእከላይ ደረጃ ዘይመንግስታዊ ውድባት ብቐዳምነት ኣብቲ ጽፍሒ ስልጣን ብገለ ሕቶታት ወይ ገለ ክፋል ናይ "ቲ ውድብ ክካየድ ይኽእል ። ይኹን እምበር ንእተመቐቐላ ኣህጉራዊ ውድባት እቲ ገምጋም ኣብ ደረጃ እታ ሃገር ክግበር እዩ። ኣብ ኣቕሽ-ደረጃ ዝተገምገመ ናይ ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ተወሳኺ መመላእታ ሓበሬታ ብካልኣት ድርጅታት ንገለ ጽላታት ወይኸኣ ዓውድታት ቦታታት ወይኸኣ ተወሳኺ ናይ ዓቕሚ ህንፃት ወይኸኣ ብናይ ምቁፅፃር ንጥፊታት ብቲ ውጥን መፈፀሚ ፕላን ተወሲኹዎም ክግደዱ ይኽእሉ ። ኣብ ርእሲ እዚ ፡ ገለ ልዑል ሓደጋ ክሰብ ዝኽእል ኩነታት ወይ ምስ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኽሲ ዘለዎም መሻርኽቲ ፡ ዋላ "ውን እቲ ናይ ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት መጻምዲ ኣብቲ ናይ ኤፍ.ኪ ው ደረጃ እንተ ተገምገመ ፡ ኣብ" ቲ ደረጃ እቲ ፡ ተወሳኺ ግምገማ ክሓትት ይኽእል እዩ ።

መልሕቕ I: ቴክኒካዊ መምርሒ

እቲ ርእሲ-ገምጋም ኣብቲ ናይ ምምራጽ-ፈተነታት ባዕሉ ዝተወሃሃደ ክኸውን ይኽእል ፣ ወይ ድማ ብናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መርማሪ ኣካል ንዝተዋህበ ናይ መጻምድቲ ፍሉይ ሰነድ ክኸውን ይኽእል ። ዝኾነ ኮይኑ ፡ እቲ ርእሲ-መርመራ 8 ቀንዲ መዐቀኒታት ዝሓዘ ኮይኑ ፡ እቲ መጻምድቲ ክግምግሞን ፀብባብ ክገብርን ትጽቢት ይግበረሉ ።

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ገዛእ ርእሲ ገምጋም ንምፍጻም ንገዛእ ርእሲ "እው" ፡ "ኣይፋል" ወይ "ሀ" (n / A) (n / a ሕመረት 2ን 8ን ጥራይ እዩ ዝጠቅም) ነብሲ-ገምጋም ናይ ነፍሲ ወከፍ መሰረታዊ መዐቀኒ ። ሓደ መጻምድቲ ነዚ ኣብ ታሕቲ ሰፊሩ ዘሎ ዝተሓተ ረጅሒታት ዘማልእ እንተኾይኑ ንገዛእ ርእሲ "እው" መጠበሪ ይህባ ። እቲ መጻምድቲ ነቲ መዐቀኒ ከምዘማልእ ወይ ከምዘይማልእ ርግጽኛ እንተዘይኾይኑ ፣ እቲ መጻምድቲ ኣብቲ ንዋት ሓሳባት ክውስኽን ካብቲ ነዚ ምርመራ ዘካይድ ዘሎ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ደገፍ ክሓትትን ይኽእል ። እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ገዛእ ርእሲ ገምጋም ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምስ ዘቐርቦ ፡ ኣብ ክለሳ ኩነት ኣብ ምምዳብ ሓደጋ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምእንቲ ክሕግዝ ፡ ንነፍሲ ወከፍ ሕመረት ሰነድ ደገፍ ክህብ ኣለዎ ።

ክልተ ናይ መጀመርታ ሕቶታት ኣብ 'ቲ ናይ ገዛእ-ርእሲኻ ገምጋም ቅጥዒ ከምዘሎ ኣስተብህል:-

- እቲ ብጻይ ኣቐዲሙ ብኻልእ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት እንተ ተመርሚሩ እቲ ብጻይ ነቲ ዕለትን ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዓቕሚ መዐቀኒታትን ከምኡውን ንኹሉ ዝድግፍ ሰነዳትን መርትዖታትን ይህብ ነቲ ዝተፈፈ ገዛእ ርእሲ ኸይገምገመ ኸኣ ነቲ ፎርም ናብቲ ዝሓተቶ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣካል ይመልሱ።

- እቲ መጻምድቲ ምስ ተጠቀምቲ ሓገዝ ቀጥታዊ ርክብ እንተዘይብሉ (ንኣብነት ኣብ ሰደቓ-ምርምር) : እቲ መጻምድቲ ነዚ ብመልክዕ መጽናዕቲ ድሕሪ ምዝርዛር : ነቲ ዝተረፈ ናይ ዝሓ-ርእሱ ገምጋም ከይዛዘመ : ናብቲ መሪሕ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ይመልሶ :: ኣብ ከምዚ ኩነታት እቲ መጻምድቲ ኣብ ካልእ ግዜ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርመራ ከገብር ወይ ምስ ካልእ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ትካል ከካይድ ኣለዎ ::

ንመረዳእታ ሰነድ ዝምልከት ሓፊሻዊ መምርሒ / መርትዖ

1. መሻርኽቲ ነቲ ናይ ሳልሳይ ኣካል ሰነድ ከም መርትዖ ክቐርቡ ከለዉ : ዝኹነ ይኹን ናይ ወጻኢ ፖሊሲ : መምርሒ ወይ ኣሰራርሓ ናብ ውሽጣዊ ውድባዊ መስርሓቶም ከም ዘእተዉ ወይ ከም ዘጽደቑ ከርእዩ ኣለዎም :: ንኣብነት: እቲ ማሕበር ነቲ ናይ ሳልሳይ ወገን ፖሊሲ ከም ናይ ዝሓ-ርእሱ ውሽጣዊ ፖሊሲ ገይሩ ከም እተቐበሉ ዘርእዩ ናይ ደገ ወይ ናይ ሓድሕዳዊ ስልጠና: መምርሒ ስነምግባር : ወይ ናይ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ (ኤስ.ኤ.ፒ) ንግዳይ ምስግጋር ኣገልግሎት ንምሃብ ዘኸለሉ ከታሙ ከንብር ኣለዎ ::
2. ንኹሉ መደባዊ : ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲታትን ኣገባባትን ንኹሎም ሰራሕተኛታት : እንተላይ ንሰራሕተኛታት : ንተመኩሮታት : ወለንተኛታት : ኣማኸርቲ : ከምኡውን ንዝኹነ ካልእ ተዛመድቲ ሰራሕተኛታት ዝምልከት ክኸውን ይግባእ :: መርትዖ ናይዚ ቛንቋ እዚ ንጹር ክኸውን ኣለዎ ::
3. ኩሉ ዝቐረበ መርትዖታት : ጽፉፍን ተቐባልነት ዘለዎን ፖሊሲ ውድብ ክኸውን ኣለዎ :: ኣብ ምዕባለ ወይ ኣብ ጽሑፍ ዝሰፈረ መግለጺታት ብኢመይል ኣይቅበልን እዩ ::

1. ቀንዲ መለክዒታት:- ውድባዊ ፖሊሲ

a) መምዘኒ ግምገማ:-

"እቲ መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ፖሊሲ ሰነድ ኣለዎ :: እንተ ወሓደ እዚ ሰነድ እዚ እቲ መጻምድቲ ነቲ ኣብ 3ይ ክፋል ST/SGB/2003/13 ተዘርዚሩ ዘሎ ስርዓታት ኣካይዳ ኸም ዝቐበል ዝገልጽ ብጽሑፍ ዝሰፈረ ውዕል ከጠቓልል ኣለዎ::"

b) ዝተሓተ ረጅሒታት:-

እዚ ተግባሪ ኣካል ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ከመኡውን/ ወይ ድማ ኣብ ናይ ፖሊሲ ምክልኻል መግለጺ ዘለዎ ኮይኑ : ነቲ ኣብ 3ይ ክፋል ናይ ST/SGB/2003/13 ተዘርዚሩ ዘሎ ናይ ኣካይዳ ደረጃታት ዘማልእ እዩ ::

በዚ ምክንያት እዚ : እቲ መጻምድቲ ኣብ ምክልኻል ኣንጻር ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንጹር መወከሲ ዘለዎ ሰነድ ፖሊሲ እንተ ኣልይዎ : እቲ ዝተሓተ ብቐዓት ይማላእ : እቲ መጻምድቲ ድማ "እወ" ኢሉ ርእሰ ተኣማንነት ከጥሪ ይኸእል እዩ :: እንተዘይኸይኑ ፣ እቲ መጻምድቲ መጠን ናይ "ኣይፋል" መጠን ይውስኽ ፣ እዚ መዐቀኒ "ዚ ድማ ነቲ ናይ ትግባረ ውጥን ናይ ምድልዳል ዓቕሚ ይውስኽ ::

ዋላ "ኳ ግዴታ እንተዘይኮነ : መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ግብረ መልሲ ንምሃብን ንጹር ቃል ከም ዘለዎም ዘርእዩ ናይ ምክልኻል ኣንጻር ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ፖሊሲ ከማዕብሉ ግን ኣጸቢቕም ይተባብዑ እዮም :: መጻምድቲ ናይ ፖሊሲ ሰነዳቶም ክፈጥሩ ወይ ከጠናኽሩ ከለው እዞም ዝስዕቡ ሕመረት ነጥብታት ከጠቓልሉ ይግባእ:

- ንጹር መብርሂ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ምስ [መግለጺ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝመሳሰል ወይ ዝጋሃድ](#)):

- ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብንጹር ምክልካል፤
- ግዴታታት ፀብፃብ ምቕራብ፡ ኩሉ ኸሲ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብቕልጡፍ ከምዝገብ ዘለዎ ብቕዓት፤
- ሰራሕ ሓበሬታ ወሃቢ፡- ብዛዕባ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ፀብፃብ ዝሃቡ ውልቀ-ሰባት ሕገ ምፍዳይ ካብ ዝኹን ይኹን ዓይነት መጥቃዕቲ ምክልኻል ከግበረሎም ኣለዎ ፤
- ንጹር ግደታትን ሓላፍነታትን ፡- እዚ ኸኣ ከም ምዕባለ ውሽጣዊ ስርዓታት፡ ምስልጣንን ኣፍልጦ ምዕባይን ሰራሕተኛታት፡ ከምኡውን ምስ ካልኣት ዝምልከቶም ተዋሳኒቲ ምውሃሃድን ዝኣመሰለ ኣገዳሲ ሓላፍነታት ንምውሳድ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መሐበሪ ነጥቢ ከጠቓልል ይኸእል እዩ (ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እተራእየ ሓፈሻዊ ስያመታት መወከሲ መሐበሪ ነጥቢ)፤
- ግልፅን ንፁርን ቋንቋ ፣ ምስ ከባቢያዊ ኩነታት ብምውሃሃድ ኩሎም ዒላማ ዝኾኑ ሰማዕቲ ከምዝርድኦም ምግባር ።

እቲ መጻምድቲ ነቲ ዘሎ ሰነዳቱ ኺእርም ነቲ ፖሊሲኡ ንምግላጽ ኣብ ትሕቲ ሃብቲ እተዋህበ ቐርጽታት ኪቐበል ወይ ከኣ ከከም ከእለቱን ድሌቱን ንበይኑ ፖሊሲ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኬቐውም ይኸእል እዩ።

c) ደገፍቲ ሰነዳት፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንዝሓለፈ ርእሰኛ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀሙሉ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- መምርሒ ስነምግባር (ውሽጣዊ ወይከኣ ኢንተርኔት / ሳልሳይ ኣካል ብናይ መጻምድቲ ውድብ ተቐባልነት እንተረኺቡ- ኣብ ላዕሊ ተመልከቱ ብዛዕባ ናይ ሳልሳይ ወገን ሰነድ)፤
- ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል፤
- ኩሎም ሰራሕተኛታት ንፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንክቐበሉ / ንክፍርሙ ከምኡውን / ወይ ሰራሕተኛታት ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ክልኩል ዝኾነ ውዕል ይኣትዉ ግዴታ ድማ ነቲ ናይ መምርሒ ስነምግባር ወይ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ምኽታል እዩ ።

d) ምንጪታትታት፡-

እዚ ዝስዕብ ሓሳባት ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንምምሕያሽን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንምምላእን ዝሕግዝ መወከሲታት ወይ መሳርሒታት ዓቕሚ ህንፀት ኩይኑ ክርከብ ይከእል እዩ ።

- ኣብነት ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል²፡- ንኹሉ እቲ ኣብ ላዕሊ ተዘርዚሩ ዘሎ ቐንዲ ባእታታት ዝሓቀፍ እዩ ። መጻምድቲ ነዚ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ብውሽጣዊ ኹነታቶም ኬተዓራርይዎ ይኸእሉ እዮም፤
- ኣብነት መምርሒ ስነምግባር³፡- መጻምድቲ ነዚ ስርዓት እዚ ኣብ ውሽጣዊ መልክዎም ኬተዓራርይዎ ይኸእሉ እዮም ።

ካልእ ጠቓሚ ነገራት ፡-

- ዝወሓደ ናይ ሰራሕ መዐቀኒታት ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል- (ዝኸውን ዝነኣሱ ረቋርታት ሰራሕ) ከምኡውን ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል-ዝኸውን ዝነኣሱ ረቋርታት ሰራሕ ንምትግባር ዚሕግዝ መምርሒታት 2013 (p. 11) ፡-
- ሕመሪት ሰብኣዊ መስፈርታት ኪዳን ፣ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ናይ ምትግባር ዓቕሚ ድሩት እዩ፤ 2017. (p.12) ፡-

² ካልእ ንመርኣዪ ዝኸውን ፖሊሲታት ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ርእሰ ፖሊሲ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል CESVI፤

እቲ ኣህጉራዊ ፌዴራሽን ቐይሕ መስቀልን ቀይሕ ኮርሳት ማሕበራት (IFRC) ፖሊሲ ጸሓፊ ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ።

³ ካልእ ንመርኣዪ ዝኸውን መምርሒ ስነምግባር እንተ ደሊኻ ነዚ ርእሰ፡ ኣህጉራዊ ኮሚተ ድሕነት (IRC) ፣ መገዲ IRC ። መትከላትና

ንምያውያን ሰባት ዝምልከት መምርሒ ስነምግባር ዕዮ ኣብ ማሕበር ሰይተኛታት ኖርወይ (NRC) ስታፍኢዚ ከኣ ካብ ጾታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል እውን ዘጠቓልል እዩ ።

- ምትእስሳር ፡ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ንምእላይ ዚሕግዝ መምርሒ ስጉምትታት፡ ሰኔ 2010 ።

2. ቀንዲ መለክዒታት፡- ውድባዊ ምምሕዳር - ትሕተ ውዕል

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ናይ ብጻይ ውዕላትን ናይ ሸርክነት ስምምዓትን ንታሕቲ ኮንትራክተራት ውዕል ዝገብሩ ውልቀ-ሰባት (ንውልቀ-ሰባት ኣብ ትሕቲ ሰራሕተኛታት ምስ ወደቁ ዘግልሎም) የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኸልከል ፖሊሲታት ክቐበሉ ከምኡውን የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ንምክልኻልን ምላሽ ንምሃብን ስጉምቲ ኸወስዱ ዝሓትት መዐቀኒ ሓባራዊ ሓሳብ ዘጠቓልል እዩ።"

b) ዝተሓተ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ንተክኒካዊ ኹነ ንሰብ ሞያ እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰባት ብሓላፍነት ይሓተቱ እዮም። ንኡስ ውዕል ምጥቃም ነቲ ናይ ው.ሕ.ሃ. ትካል ኣብ ትሕቲ እቲ ውዕል ዘሎ ግዴታታት ናጻ ኣይገብርን እዩ ። እዚ ማለት ድማ እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ እውን ሰራሕተኛታቱ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኹብ ዝኹነ ይኹን ሰብ ንምክልኻል ግቡእ ስጉምትታት ኪወስዱ ኣለዎም ማለት እዩ። እቲ ሓጻር ሓሳብ እንተ ወሓደ ኸምዚ ዝስዕብ ኬጠቓልል ኣለዎ ፡-

- ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብንጹር ኪኸልከል እዩ፤
- ጽታዊ ምዝመዛን ግህሰትን ንምክልኻል ግቡእ ስጉምቲ ናይ ምውሳድ ግዴታ ከምኡውን ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸፍጸም ከሎ ግቡእ ናይ ምእራም ስጉምቲ ናይ ምውሳድ ግዴታ ኣሎ ።

እቲ ተግባሪ ኣካል ንታሕቲ ውዕል ዚገብር እንተ ኹይኑን ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰባት ንጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝኸልከል ፖሊሲታት ኪቐበሉን ክኸተሉን ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸምኡውን ምስዚ ኣብ ላዕሊ እተጠቐሰ ዝተሓተ ብቐዓታት ብምስምማዕ ምላሽ ንምሃብን ስጉምቲ ኸወስዱ ኸም ዘለዎም ዜርኢ መዐቀኒ ሓባራዊ ሓሳብ ከም ዝሓቆፈ ኸርኢ ዚኸልል እንተ ኹይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "እወ" ኢሉ ኸምልሰላ ይኸልል እዩ። እንተዘይኹይኑ ፡ እቲ ተግባሪ ኣካል ንዝሓለፈ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸእ ነቲ ናይ ምትግባር ክእለት የደልድሎ። እቲ መጻምድቲ ንታሕቲ ውዕል ዚገብሩ እንተ ዘይረኹቡ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "n/a" ኢሉ ኸምህራ ይኸልል እዩ። ይኹን እምበር እዚ ኹነታት እዚ እንተ ተቐየሩ እሞ እቲ መጻምድቲ ጸኒሑ ንንጥፊታት ካልእ ትካል እንተ ኣዳኺምዎ ዳግመ ግምት ኪግበረሉ ኣለዎ።

እቶም ንኡሳን ውዕል ዚገብሩ ሰራሕተኛታት የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ሰራሕተኛታቱ ንምክልኻል ዚወስዱሉ ግቡእ ስጉምትታት ነዚ ዚስዕብ ኬጠቓልል ኣለዎ፡- (1) ጽታዊ ምዝመዛን ህሰያን ብንጹር ኪኸልከል እዩ፤ (2) ግዴታዊ ምርመራ ሰራሕተኛታት፤ (3) ንሰራሕተኛታቱ ግዴታ ናይ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ስልጠና፤(4) ብዛዕባ ኹሉ ኹሊ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ግቡእዊ ፀብባብ ምሃብ፤ (5) ነቶም ግዳይ ቅልጡፍ ናይ ሞያዊ ደገፍ ንምርካብ ምምልካት፤ (6) ንዝኹነ ይኹን ኹሊ ናይ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መርመራ ምግባር ። ከምዚ ዝኣመሰለ ትጽቢታት ካብ ትሕቲ-ቐርጺ ዝመጹ ኣብ ካብ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻልፖሊሲ እውን ክጠቓልል ይኸልል እዩ (ቀንዲ መዐቀኒ 1 ርእ)።

እቲ መጻምድቲ ንንጥፊታት ታሕተዋይ ውዕል ምስ ካልእ ትካል ኪራኸብ እንተ መዲቡ እቲ መጻምድቲ ነቲ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝጋጥም ሓዲጋታት ንምክልኻልን ምላሽ ንምሃብን ዜድሊ ፀብባብ ዝህብ መስርሕ ክዳሉ ኣለዎ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንዝሓለፈ ርእሱ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙሉ እትኸልል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ውዕላት / ሸርክናታት ንትሕቲ-ኮንትራክተራት
- ንታሕቲ ውዕል ዚገብሩ/ መሻርኽቲ ነቲ ኣብ ላዕሊ እተጠቐሰ ባእታታት ዝሓቆፈ ናይ ውድብ ካብ የታዊ

ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፖሊሲ ከሰዕቡ ከም ዘለዎም ዝሕብር መርትዖ

d) ምንጪታት፡-

መጻምድቲ ነቲ ኣብዚ መምርሒ እዚ ዘሎ እተፈላለዩ መዳያት ናይቲ ንኡሳን ውዕል ዝገብሩ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ክሓብር ዝኽእል መትረብ ንምድልዳል ኣብዚ መምርሒ እዚ ዝወሃበም ዘሎ ነገራት ኸውከስዎ ይኽእሉ እዮም ። ዓንቀፅ 11 ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ናይ መምርሒ ስነምግባር መዐቀኒ ሓጻር ሓሳብ ከትነድፍ ከለኻ ጠቓሚ ባእታታት ተቐርብ እያ።

3. ቀንዲ መዐቀኒ ሰብአዊ ምንጪታት

a) መለከዒ ገምጋም፡-

"ነቶም ናይ ስራሕ ሕጻናት ግቡእ ምርመራ ብምግባር ብስርዓት ናይ ምጥንቃቕ መስርሕ ኣሎ ። እዚ ድማ ብውሑዱ ፡ መወከሲ ኣብ ይታ ዝተመስረተ ዘየግቡእ ስራሕዝምልከት ከምኡውን እቲ ናይ ስራሕ ሕጻይ ባዕሉ ዘውጽኦ ኣዋጅ ፡ ምስ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብዝተኣሳሰር መርመራ ካብ ዝተገብረሉ እዋን ጀሚሩ ከሳብ ሕጂ ማዕቀብ (ድስፕሊን ፡ ምምሕዳራዊ ወይ ገበናዊ) ከም ዘይተገበረ ፡ ወይ ድማ ስራሕ ናይ ምልዓል ምርመራ ገዲፍካ ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ምርመራ ምትሕብባር ከም ዝኣበዩን ዘረጋግጽ ክኸውን ኣለዎ ። "

b) ዝተሓተረጃሉታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ኣብ ይታ ዝተመስረተ ዘየግቡእ ስራሕ ዝፈጸሙ ውልቀ-ሰባት ምእንቲ ኸይቈጽሩ እኹል ምክልኻል ክገብሩ ኣለዎም። ሰራሕተኛታት ነቲ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኣብ ዝሓለፈ እዋን ዝፈጸምዎ ጥሕሰት ናይ ምምርማር ግዴታ ክኸውን ኣለዎ ። ብውሑድ መጠን ፡ መርኣዪ ንኹሎም እዞም ዝሰዕቡ ከጠቓልል ይግባእ፡-

- ናይ ስራሕ ሕጻናት ኣቐዲሞም ኣብ ይታ ዝተመስረተ ዘየግቡእ ስራሕ ከም እተኸፈሉ ክእውጁን እቶም ናይ ቀደም ኣስራሕቲ መወከሲታት ክረጋገጹ ኸለዉ ከምዚ ዝኣመሰለ ሓበሬታ ክነጽሩ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ክኹኑን ክሕተቱ ኣለዎም ።
- ምስቶም ቀደም ኣስራሕቲ ዝነበሩ ሰባት ዝግበር ናይ መወከሲ ምርመራ ግዴታዊ ኸፋል እቲ ምእካብ ክኸውን ኣለዎ ፤
- ኩሎም ሰራሕተኛታት ናይ ማሕበር መምርሒ ስነምግባር ወይ ምስኡ ዝመዓራረ ሕጊ ኺፍርሙ ኺሕተት ኣለዎ ፤
- ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ሓፈሻውያን ነጥብታት ውዕል ክገብሩ ኣለዎም

ኩሎም ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝተሓሓዙ ሰነዳት ኣብ ናይ ሰራሕተኛ ፋይል / መዝገብ ክቕመጡ ኣለዎም ውልቀሰባት ንምርግጽ እቲ ኸሲ ብርትዓዊ ምርመራ ምስ ዝረጋገጽ ወይ ውልቀሰብ ምርመራ እናተኸየደ ከሎ ካብ ውድብ ምስ ዝወጹ ፡ ዳግማይ ክቐጽሩ ኣይክእሉን ።

ብሓፈሽኡ ክርእ ኸሎ ነቲ ነዚ መዐቀኒ እዚ ዘድሊ ዝተሓተ ብቐዓታት ንምምላእ ኣቐዲምካ ኣብ ጸታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ምክፋል ብርእሱ ምስጢር ምቕላዕ እኹል ኣይከኑን። ብሕጋዊ መገዲ ብእተኸለለ መጠን እዚ ምስቲ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝስምዖ መወከሲ ታትርን/ወይ ወግዓዊ ናይ ድሕረ ባይታ ምርመራን ኪተሓሓዝ ኣለዎ። ንኡብነት ኣብ መንጎ እቲ ትካል ዘሎ ርክብ ካብ ስነምግባር ወፃኢ ምስጢር ምቕላዕ ውዲት ብመሰረት ኮሚተ ግብረ-መልሲ ሰብአዊ ምልካዊ ስርዓት ተቐባልነት ዝረኽበ (SCHR) ውድባት ኣብ እዋን ስራሕ ይታዊ ብዝበዛ ፣ ጸታዊ ምዝመዛ ወይ ይታዊ ትንኮሳ ንዝፈጸሙ ሰባት ብዝምልከት ሓበሬታ ናይ “ካብ ስነምግባር ወፃኢ” ከም ኣካል ናይ ምቕጻር ስርሐን ከካይዳ ዝተሓተ መዐቀኒ የቐምጥ ።

እቲ መጻምድቲ እኹል ናይ ምርመራ ስጉምቲ ኸም ዘለዎ ኼርኢ ዚኽእል እንተ ኹይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "እዉ" ኢሉ ኺምዝግብ ይኽእል እዩ። እንተ ዘይከኑይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ

መዐቀኒ እዚ ኸአ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸለል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸለል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ኣብ ቦታ ዝተመስረተ ዘየግቡእ ስራሕ እንተ ኣልዩ ምምርማር እውን ሓዊስካ ፈተሽቲ (ካብቶም ኣቕዲሞም ዝነበሩ ኣስራሕትን ዝሓለፉ ርእሰኻ ምግላጽን ሓዊስካ) ፤
- መስርሕ ምልመላ ።

d) ምንጪታት፡-

ምንጪታት ፍሉይ ቦታ ስለ ዝኹነ ካብ ዩ.ኤን.ሲ.ቲ ከምኡውን /ወይ ካብ ማእከል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መሓበሪ ነጥቢ ክርከብ ይከኣል እዩ።

- <https://www.interaction.org/resource-library/psea-in-the-employee-lifecycle-action-against-hunger/>

4. ቀንዲ መለክዒታት፡- ግዴታዊ ስልጠና

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንዘለዉ ኩሎም ሰራሕተኛታትን ኣድላዩ ዝኾነ መስርሕን ፡ ግዴታ ዝኾኖም ስልጠናታት (ብኢንተርነት ወይ ብኣካል) ይወስድ ። እቲ ስልጠና ብውሑድ መጠን ነዚ ዝስዕብ ክጠቓልል ኣለዎ፡- 1) ትርጉም ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ምስዚ ዝስማማዕ ትርጉም ውድብ ሕቡራት ሃገራት)፤ 2) ብዛዕባ ምክልኻል ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝገልጽ መግለጺ፤ ከምኡውን 3) ሰራሕተኛታት ክወስድዎ ዘለዎም ስጉምትታት (ማለት ነቶም ግዳይ ምስግጋር ከም ኸሲ ከም እተላእኩን ብቕልጡፍ ፀብባብ ምሃብ ማለት እዩ)። "

b) ዝተሓተ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኩሎ ሰራሕተኛታቶም ብብግዜኡ ግዴታ ዝኹነን ዘሓድሰን ስልጠናታት ክህቡ ኣለዎም ። ከምዚ ዝኣመሰለ ስልጠና እንተ ወሓደ ነዚ ዝስዕብ ክጠቓልል ክኸውን ኣለዎ፡-

- ንጹር ትርጉም ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን (ሓደ ዓይነት ወይ ካብኡ ንላዕሊ ተመሳሳሊ ትርጉም ውድብ ሕቡራት ሃገራት) ፤
- ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብንጹር ምክልኻል፤
- ዝኹነ ይኹን ብዛዕባ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ብቕልጡፍ ክፀብባብ ዘለዎ ብቕዓት ፤
- እቶም ግዳይ ጽታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ተባሂሎም ዝተጠርጠሩ ሰባት ፡ ብቕልጡፍን ብሰብ ሞያ ብዝተሓገዘን ሓገዝ ክቐርቡ ይግባእ ።

እቲ ዝተሓተ ብቕዓታት ይማላእ እሞ እቲ መጻምድቲ እኹል ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ስልጠና ከም ዘለዎ ክርኢ እንተኸኢሉ "እወ" ኢሉ ንገዛእ ርእሱ ክገብር ይኸኣል ። እንተ ዘይኮይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውሰኽላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸአ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸለል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸለል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ዓመታዊ መደብ ስልጠና ፤
- ኣጅንዳ ስልጠና ፤
- ጥቕላል ስልጠና (ምስዚ ዚተሓሓዝ እንተ ኹይኑ ብዛዕባ ሰነድ ሳልሳይ ሰብ ዚገልጽ ኣብ ላዕሊ ዘሎ መዘኻኸሪ

ርአ) ፤

- አብቲ አኼባ ናይ ምእካብን መርአዩ ወረቓት ወይ መፈተኒ ናይ ምቕማጥን ኣድላይነት ፖሊሲ ፤
- ምስክር ወረቓት ስልጠና መርአዩ ፤
- ፀብዓብ ስልጠና ።

d) ምንጪታት፡-

ሓዲ ካብቶም መጻምድቲ ናይ ገዛእ ርእሱ ስልጠና ኣብ ዘይወሰደሉ ኹነታት፡ ነቲ ኣብ ዝቐጽል URL ዝርከብ ናይ ስልጠና ጽሑፍ ክጥቀሙ ይኸእል እዩ ምፍጻምኡብዚ ተጠቒሱ ዘሎ ምስ ስልጠና እተተሓሓዘ ግዴታታታ፡-

- ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት፡ ‘ኣብ ይታ ዝተመሰረተ ዘየግቡእ ስራሕ ምእባዩ’- ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝወሃብ ስልጠና (ኤስ.ኢ.ኤ) ከምኡውን ይታዊ ትንኮሳ (ኤስ.ኤፕ)፡ግንቦት 2020፤
- ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ስልጠና ኢንተርኔት ኣብ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፤
- ምትእስሳር ፡መምርሒ ስልጠና ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ንምክልኻል ዚሕግዝ መምርሒ፡ታሕሳስ 2013 ።

5. ቀንዲ መለክዒ፡- ፀብዓብ

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ብጻይ ንሰራሕተኛታት ንተጠቀምቲ ከምኡውን ቆልዑ እውን ሓዊስካ ንማሕበረሰብ ዝኸውን መስርሕን ኣሰራርሓን ኣለዎ እዚ ድማ ምስቲ ፀብዓብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ኸሲ ንምሃብ ዘኸእል ቀንዲ መዐቀኒታት (ማለት ድሕንነት ፣ ሚስጢራውነት ፣ ጽሬት ብቐሊሉ ዝርከብ) ጸብዓብ ናይ ምሃብ መስርሕን ኣሰራርሓን ኣለዎ። "

b) ዝተሓተረ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ኣድማዒ መስርሕ ክህልዎም ይግባእ 1)ክሲ ምቕባል ከምኡውን 2) ኸሲ ፀብዓብ ይታዊ ምዝመዛን ዓመጽን⁴፡-

- 1) ናይ ይታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ንምቕባል ዝሕግዝ መስርሕ ፀብዓብ እንተ ወሓደ ነዚ ዝስዕብ ሕመረት ነጥብታት ዝሓዘ ክኸውን ኣለዎ ፡-
 - ብቐሊሉ ክትረኽቡ እትኸእል፡- ናይ ፀብዓብ መስርሕ ብቐሊሉ ክትጥቀሙ ብሰፊሒ ኺወጅ ከምኡውን ናብ ሰራሕተኛታት ናብቶም ሓገዝ ዝቐበሉ ከምኡውን ኣብቲ ኸባቢ ንዝርከቡ ማሕበረሰባት ኬተባብዕ ኣለዎ። ንኣጠቓቕማ ዝኸውን ዕንቅፋታት ከውገድ ኣለዎ (ንኣብነት ኣጸጋሚ ወይ ናይ ወጻኢ ቋንቋታት ንምጥቃም ዘድሊ ወጻኢታትን ግዜን) ፡ኣብ እተፈላለየ ክሊ ዕድመ ፡ ይታ ፡ ኣተዓባብያ ትምህርትን ክእለትን ንዘለዎም ሰባት እውን ሓዊስካ ፡ ነቲ ዕላማ ሰማዕቲ ኣብ ግምት ኣእቱ ።
 - ምላሽ ዝህብ፡- ብግቡእ ሜላ ጥርዓን ዝዓዩ ናይ ምጽርምራም መስርሕ እዋናዊ ግብረ-መልሲ ክህብን ብዝግባእ ብዝሰልጠኑ ውልቀ-ሰባት ከምላእን ኪዓዩን ኣለዎ።
 - ድሕነት፡- መሻርኽቲ ነቶም ነቲ ፀብዓብ ኸሲ ስክፍታታትን ዝገልጹ ሰባት ድሕንነት ጭንቀት ክረኽቡ ኣለዎም ። እዚ ድማ ናይ ሰራሕ ሓበሬታ ወሃቢ ምክልኻል ፣ ናይ ውልቕኻ ድሕንነትን ሓለዋ ሓበሬታ የጠቓልል ። ናይ ፀብዓብ መስርሕ ምጥቃም ቅድሚ ምትብባዕካ ናይ ምክልኻል ስጉምትታት ክውሰድ ኣለዎ ።

⁴እቲ ፕሮቶኮል ኸሲ ወረቓትን ካብ ናይ ተግባሪ ኣካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምጽብጻብ ይሓትት (ኣብቲ ፕሮቶኮል ፡ ሕጡብ ጽሑፍ 19 ርአ፡- "ውድብ ሕቡራት ሃገራት ብዛዕባ ይታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ንጅነራል ጸሓፊ ፀብዓብ ክህብ ትጽቢት ይግበረሉ ኢዩ። ተግባሪ ኣካል ነዚ ናይ ይታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ብቐልጠፍ ናብ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት መሻርኽቲ ትካል ክቐርቡ ናይ ምትግባር ሓላፍነት እዩ ከም ኣካል ናይዚ ፀብዓብ ግዴታ ። እዚ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ናይ ሓባር ሓላፍነት ኮይኑ ፡ ናይ ነፍሲወከፍ ናይ ተግባሪ ኣካል ፡ ነቲ ናይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ግብኣዊ ፀብዓብ ናይ ይታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ጸብዓብ ንኹሎም ተዛመድቲ ሰራሕተኛታትን ፡ ከምኡውን ጸብዓብ ዝቐርበሉ መስርሕ ኣብ ደረጃ ወፍሪ ከም ዝምስረት ንምግባር እዩ። "

- ሚስጢራውነት ስምና ዘይፍለጥ:- ሓበሬታ ምእንቲ ኸይቅላፅ ጥርዓን ሚስጢራውነት ግቡ ምክልኻል ክግበር ኣለዎ ። ብዘይካዚ እቶም ጥርዓን ኣቕራቢ ስምም ከዘይፍለጥ ጥርዓን ኬቐርቡ ኸም ዚኸእሉ እቲ መስርሕ እንታይ ሳዕቤን ከም ዘለዎ እንተላይ ነቲ ጥርዓን ምስዓብ ብዛዕባ ዜምጽኡ ሳዕቤን ኪሕበርም ኣለዎ ።
- ግሉጽነት:- መጻምድቲ ንኹሎም እቶም ጥርዓን ኣቕራቢ እንተላይ እቲ ሓበሬታ ንመንን ንምንታይን ነቶም ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ምርመራ ንምሕጋዝን ብኸመይ ከም ዝካፈል ክገልጹሎም ኣለዎም። እዚ ኸኣ እቲ ውድብ ግቡኣዊ ፀብባብ ንምሃብ ዘለዎ ግዴታታት እውን ዘጠቓልል እዩ ።

- 2) እቶም ኣብ ግዴታ ተግባሪ ኣካል ነቲ ምስኡ እተሰማምዑሉ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፀብባብ ናይ ምሃብ ግዴታ ኣለዎም ። ሓበሬታ እንተ ሓቢኡም ፡ እንተ ዘይሓቢኡም ፡ ወይ ኮነ ኢሎም ጌጋ ሓበሬታ እንተ ሂቦም ፡ ብመሰረት እቲ ናይ ምትሕብባር ስምምዕ ፡ እገዳታት ከም ዝንበረሎም ክገብር ይኸእል እዩ ። ናይ ፀብባብ መስርሕ ነቲ ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝቐረበ ኸሲ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ናይ ምምሕልላፍ ክእለት ክህልዎ ኣለዎ ።

ብተወሳኺ ፡ መጻምድቲ ነቲ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ወይ ጭንቀት ናይ ፀብባብ ዓቕሚ ከማዕብሉ ይኸእሉ እዮም ፡ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ናይ ጸብጻብ መስርሕ ብምጥቃም ነቲ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ወይ ናይ ሰራሕተኛታትን ሓገዝቲ ትካላትን ፀብባብ ከቐርቡ ይኸእሉ እዮም ። ብኣተካእሎም መጠን ካብቲ እዚ መትረባት እዚ ዘለዎ ምትእምማንን ምስትውዓልን ጥሪትን ምእንቲ ኸጥቀሙ ነቲ ካብ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ፀብባብ መስርሕ ኣብ ዝሰፍሐ ምላሽ ወይ ናይ ኣገባብ ጥርዓን ከእትውዎ ክጽዕሩ ኣለዎም።

ስለዚ እቲ መጻምድቲ እኹል ናይ ፀብባብ መስርሕ ከም ዘለዎ ኼርኢ ዚኸእል እንተ ኹይኑ እቲ ዝተሓተ ብቐዓት ይማልእ እቲ መጻምድቲ ድማ ንዝሓለፈ "እወ" ኢሉ ኺምዝግብ ይኸእል እዩ። እኹል ናይ ፀብባብ መስርሕ ነዚ ዝስዕብ ረጃቢታት ከርኢ ኣለዎ:- (1) ንኣባላት እቲ ውድብ ዝኸውን ናይ ፀብባብ መስመራት ምህላዉ፡ (2)ንተጠቓሚታት መደባት ውድብ የሆዎ ኸምኡውን (3)እታ ማሕበር ነቶም ተጠቓሚታ ነቲ ፀብባብ ዚህብ መትረባት ብኸመይ ከም እትረኽብም ብንጥፈት ትፈልጦም ከም ዘላ ገለጸት። ንማእከላይ ገምጋም ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ፀብባብ ከም ዝህብ ዝሕብር መርትዖ ኹብ ደረጃ ሃገር ንዚመጽእን ቦቲ ኸባቢ ብዝዝረብ ቋንቋ ዝርከብን ምዃኑ ኣገዳሲ እዩ። እንተ ዘይኮይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሓለፈ "ኣይፋል" ብምባል ይውሰኽላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸኣ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸእል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ዝድግፍ ሰነድ:-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንዝሓለፈ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ:-

- ውሽጣዊ ጥርዓን ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልፍ ጥርዓን ፤
- ኣብ ሓባራዊ ናይ ፀብባብ መስርሕ ወይ ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልፍ ጥርዓን (CBCMs) (ኣብ ላዕሊ ተመልከቱ ብዛዕባ ሳልሳይ ወገን ሰነድ) ፤
- ሓሳብ ንሓሳብ ናይ ምልውዋጥ ናውቲ ፤
- ካብ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ንቐሓት ዘማዕብል መደብ ፤
- ብዛዕባ መስርሕ ፀብባብ መግለጺ ፤
- ሰራሕ ሓበሬታ ፖሊሲ።

d) ምንጪታት:-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኸማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኸማልእን ምእንቲ ኸሕግዞ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ኮይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወሃብ እዩ።

- [ንሱብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝጃማ ኮሚቴታት ብሉጽ ናይ ልምምድ መምርሒ ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልዩ ጥርዓን መስርሕ:መስከረም 2016 ፣](#)
- [ንሱብአዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝጃማ ኮሚቴታት ዓለምለኸዊ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ ምትሕብባር ሓድሕዳዊ ትካል ኣብ ማሕበረሰብ መሰረት ዝገበረ ኣተኣላልዩ ጥርዓን መስርሕ:2016፣](#)
- ነቶም ቆልዑ ኣድሕንዎም፤[መምርሒ መርሃ ግብሪ ተሓታትነት ፓክ ። ምንጪታት ቆልዑ ኣድሕን:2013](#) (ብፍላይ ምዕራፍ 4 "ግብረ-መልስን ጥርዓንን ምቕራብ":p. 25-42)
- ዩኤንኤሲኤአር:ነቶም ኣተገዑድኡ ሰባት ተሓታትነት ዝምልከት ስርዓታዊ መምርሒ:መስከረም 2020 ።
- [ዓለምለኸዊ ሰሌዳ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ብግብረ - ሰናይ ግብረ-መልሲ](#)
- [ብዓይኒ ዝርእ መሳርሒታት ኣብ ሕብረተሰብ ኣተመስረተ ምትሕብባር ማሕበረሰብ](#)

6. ቀንዲ መለክዒ:- ሓገዝን ምስግጋር

a) መለክዒ ገምጋም:-

“ምስ IP ፕሮቶኮልን ከምኡውን ምስ ካልእ መሳርሒታት ውድብ ሕቡራት ሃገራት ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መሳርሒታትን ንምስምማዕ ፡እቲ ብጻይ ነቶም ግዳይ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣብድላቶምን ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ተመርኩሱ ናብቲ ኣብ ከባቢኦም ዝርከብ ናይ ደገፍ ኣገልግሎት ናይ ምምሕልላፍ ስርዓት ኣለዎ ። እዚ ድማ ኣብ ውሽጢ ሃገር ንዝገበር ናይ ካብ ሶታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል መርበብን / ወይከኣ ናይ ሶታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት (ጂ.ቢ.ቪ) ስርዓት (ኣመልካቲ) ከምኡውን / ኣብ ናይ ኢንተርኔት ትካል ኣካይዳ ምስግጋር ብንጥፈት ኣበርክቶ ምግባር ከጠቓልል ይኽእል ። ”

b) ዝተሓተረ ርጅሒታት:-

እቶም መጻምድቲ ግዳይ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ብሰራሕተኛታቶም ከም እተፈጸሙ ንዝገለጽዎም ሰባት ብቐጥታ ምዃሮም ሓገዝ ከም ዝረኽቡ ናይ ምግባር ሓላፍነት እዩ ፡ እዚ ድማ ቀጥታዊ ኣገልግሎት ብምሃብ ወይከኣ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ ኣብ ዝተዋህበሉ ቦታ ንዝምልከቶም ወሃብቲ ኣገልግሎት ብምጥቃስ እዩ ።

መጻምድቲ/መሻርክቲ ሕገዝ ከቃላጥፉ ከለዉ ነዞም ዝስዕቡ ስርዓታት ናይ([ትሮቶኮል ሓገዝ ግዳይ/ውጹዕ](#)) ግድን ክከተልዎም ኣለዎም፡

- ናይቲ ግዳይ/ውጹዕ ተበግሶ ወይ ምትሕብባርን ምስ ምርመራ ወይ ዝኮነ ካልእ መስርሕ ተሓታትነት ብዘየገድ ሓገዝን ደገፍን ንኩሎም ግዳይት/ውጹዓት ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ከምዝርከብ ኢዩ ዝግበር።
- ግዳይ/ውጹዓት- ዘማእከለ ፣መሰላት መሰረት ዝገበረ፣ ዕድመ ፣እካል ጉድኣት ከምኡውን ሶታ ተነቓፍነትን፣ ዘይዳልወኣዊ ንባህላዊ ቕንዑነትን ብዝኮነ ኣገባብ ኢዩ ሓገዝን ደገፍን ክቅረብ ዘለዎ፣ እቲ መሰላትን ዝበለጸ ኣገዳስነትን ናይቶም ግዳይት/ውጹዓት ብከመይ ሓገዝን ደገፍን ይምደብን ይወሃብን ከመርሖ ኣለዎ። (ትሕቲ 18 ዕድመ) ግዳይ/ውጹዓት ቆልዑ ዝውሃብ ሓገዝን ደገፍ ምስቲ ኣብ ውዕል መሰላት ቁልዑ ሰፊሩ ዘሎ መሰላት ዝሰማማዕ ክኸውን ኣለዎ ፡ ብፍላይ ከኣ " ዝበለጸ ንቕልዓ ዝጠቅም" ኣገባብ ክቅረብ ኣለዎ ።
- ግዳይ/ውጹዓት ዝወሃብ ሓገዝ ነቲ "ኣይትጉዳእ" ዝብል መሰረታዊ ስርዓት ዝኸተል ክኸውን ከምኡውን ንመሰላቶምን ክብሪ ጥዕነኦም ብዝሰቅብ ኣገባብ ክወሃብ ኣለዎ። እዚ ምናልባት ካብ ሕገ ምፍዳይ፣ዳግማይ ግዳይ ምግባርን እንደገና ኣብ ኣሰቓቂ በሰላ ምእታው ንምክልካል መዐቀኒ ድሕንነት ምቕራብ ዝጠልብ ይኸውን።
- ናይ ግዳይ ውልቃውነት ፣ ሚስጢራውነት ከምኡውን ሓገዝ ንምኽባር ናይ ዝተነገረ ፍቓድ ምውሳድ መሰላት ክኸበሩ ኣለዎም ። ግዳይት/ውጹዓት (ወይ ስድረኣም/ናበይቶም ኣብ ቐኑዕ ዝኮነሉ) ኣብ ዘድልዮን ሓገዝ ክውስኑ መሰል ኣለዎም፣ ከምኡ ውን ናይቲ ዘሎ ኣመራጺታት ምሉእ ዝርዝር ሓበሬታ ክዋሃቦም ኣለዎም። ግዳይ/ውጹዓት ናይቲ ምዕባላታትን ውጺኢታት ስጉምታትን ወይ ንዐኡም ዘሻቅል/ጭንቀት መስርሕ ክሕበሩ ኣለዎም።

ግዜያዊ መምርሒ

- እቶም ግዳይ ተሳታፊነት ንምዃን ዚከኣሎም ስጉምታት ኪወስዱ እንተላይ ኣብቲ ዝደለዎ ሕጋዊ ፍታሕ ክወስዱ መሰል ኣለዎም።

ነቶም ግዳይ/ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ሰባት ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝወሃብ ሓባራዊ ኣገልግሎት እዚ ዝስዕብ የጠቓልል፡-

ዓይነት ኣገልግሎት	መግለጺ
ድሕንነትን ምክልኻልን	• ካብ ሓዲጋ ዝተረፈን ምስክርን እቲ ሓዲጋ ናይ ሕገ ምፍዳይ ወይ ዝያዳ መጉዳእቲ ምንፍታሕ ቅልጠፍ ድሕንነት ወይ ምክልኻል መዐቀኒታት ሓለዎ ምግባር፣ ንኣብነት ውሑስ መደብ ግዳይ፣ ውሑስ መጽለሊ (ንኣብነት መግዳእቲ ዝሃደመ ውልቀ ሰብ ግዜያዊ ውሑስ ቦታ ዝኸውን ምቕራብ) ቦታ ሓገዝ ምቕያር
ሕክምናዊ ድጋፍ	• ሕክምናዊ ድጋፍ ፣ ድሕሪ ሓዲጋ መድሓኒት ምቕላዕ ኤችኤይቪ ንምክልኻል (ኣብ ውሽጢ 72 ሰዓታት ክትቃላዕ ትኽእል) ፣ ብይታዊ ርክብ ዝመሓላለፉ ረኽሰታት (ኤስቲዲ) ፣ ክንክን ጥንሲ ፣ ሃንደበታዊ መከላከሊ ጥንሲ
ስነ ኣእምራውን ማሕበራውን ድጋፍ	• ክንክንቲ ኣእምራዊ ጥዕና፣ ስምዒታውን ግብራን ደገፍ፣ ብውቂ ወይ ማሕበረሰብ- መሰረት ዝገበረ
ሕጋዊ ኣገልግሎታት	• ሓገዝ ሕጋዊ ኣገልግሎታት፣ ነጻ ሕጋዊ ምክሪ ፣ ሕጋዊ ውክልና ን ካልእን የጠቓልል።
ሓገዝ መሰረታዊ ናውቲ	• ምቕራብ መግቢ ፣ ክዳንን ፣ መጽለሊ ቤት ትምህርትን እንደገና ምትሕብባርን መገባብርን ነቲ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ምድላው
ሓገዝ ቆልዑ ዝተውልዱ ከም ውጺኢት ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን	• ሕክምናዊ ንስነኣእምራዊ ማሕበራዊ ክንክንቲ ከማኡውን ምድላይ ኣብነት ምሕታት ቀለብ ቆልዑ፣ ዝተኣሳሰር ምስ ተዛማዲ መንግስታት ሃገራት

- መጻምድቲ ዝተመሓየሸ ዝርዝር ናይ ከባቢያዊ ኣገልግሎት ውሃብቲ ክህልዎም ይግባእ ፣ እዚውን ንቆልዑን ንትሕቲ ዕድመ ንዝነበሩን ኣድላዪ ኣብ ዝኾነሉ መማረጺታት ክጠቓልል ይግባእ (ንኣብነት ስም ናይ ሓኪም ቆልዑ ከምኡውን ናይ ዓበይቲ ሕክምናዊ ድጋፍ ውሃቢን) ። ኣብ ዝበዝሕ ጉዳያት መጻምዲ እቲ ዘሎ ናይ ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ንኣገልግሎታት ሓለዎ ህፃውንቲ ኣብመንጎ ተዛመድቲ ትካላት ኣካይዳ ምስግጋር ክጥቀሙን ከሳንዩን ይክእሉ፣ ንኣብነት ኣብ መሪከቢ ካብ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ይታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ሃገር ከምኡውን ተሓባበርቲ ጉጅለታት ሓለዎ ቆልዑ ። ብፍሉይ ኣብ ቆልዑ ዘሳተፈ ጉዳይ መሻርኽቲታት ኣብቲ ህገር ዝርከብ ዩኒሴፍ ከማኹሩ ኣለዎም።⁵
- ኣብ ሸፈነ ኣገልግሎት ሃጓፋት ኣብ ዚጋጥም፡ ከምኡውን እቲ ዘድሊ ኣገልግሎታት ዘይርከብ ምስ ዝኸውን ፡ ውሽጣዊ ጸጋታት መጻምድቶም ተጠቒሞም ሓገዝን ደገፍን ግዳይ ክግበረሎም ይግባእ ። ነቲ ኣብ መሸፈኒ ኣገልግሎት ዘሎ ጋግ ንምእላይ ተወሳኺ ሃብቲ ኸትህብ ትኽእል እያ፣ ንኣብነት እቲ፡ [ነቶም ግዳይ ይታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኾኑ ሰባት ዝድግፍ ትውክልቲ ዝግበረሉ ማዕከን](#)።
- እቲ ናይ ምስግጋር መስርሕ መምርሒ ምስቲ ዝጸንሐ ናይ መንጎ-ውክልቲ ትካል ወይ ምስ ብዙሕነት ናይ ትካል ኣገባባትን ኣሰራርሓን ዝሰማማዕ ክኸውን ኣለዎ ። እቲ መስርሕ ግቡእ ስልጠና ዝረኽቡ ሰራሕተኛታት እንታይ ስጉምታት ክወስዱ ኸም ዘለዎም ዝሕብር ክኸውን ኣለዎ።

⁵ ኣብ ገለ ጉዳያት፡ ውዳባት ንምቕራብ ፍሉይ ኣገልግሎት ብመገዲ እሙን መውላ ኣብ ሓገዝ ናይ ግዳይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን(እሙን ምውላ)ዝተመሰረተ ብዋና ጸሓፊ ተወሳኺ ምውላ ክረከቡ ይክእሉ ይኮኑ። ንዝያዳ ሓበሬታ ኣብ እሙን ምውላ፣ ረኣእ ፡- <https://conduct.unmissions.org/remedial-trust-fund>.

ሰለዚ : እቲ ዝተሓተ ጠለብ ይማላእ : እቲ መጻምድቲ ድማ ንገዛእ-ርእሱ "እው" ኢሉ ይሓሰብ : እቲ መጻምድቲ ግዳይ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ኣብ ከባቢኡ ንዝህሉ ናይ ደገፍ ኣገልግሎታት ዘመልከት ኣገባብ ከም ዘለዎ ከርኢ እንተኾኢሉ :: ንማእከላይ ገምጋም ዓለምለኸዊ ዘይመንግስታዊ ትካላት ፀብፃብ ከም ዝህብ ዝሕብር መርትዖ ኹን ደረጃ ሃገር ንዚመጽእን ቡቲ ኸባቢ ብዝዝረብ ቋንቋ ዝርከብን ምዃኑ ኣገዳሲ እዩ። እንተ ዘይከወይኑ እቲ መጻምድቲ ንገዛእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኽላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸኣ ኣብቲ ንምትግባር ዘኸለል ዓቕሚ ይውሰኽ።

c) ሓገዝ ምስናድ፡-

እዚ ዝስዕብ ዝርዝር ናይቲ ንገዛእ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ከትጥቀመሉ እትኸለል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ኣካይዳ ምስግጋር ውሽጣዊ ወይ ኣብ መንጎ ትካላት (እዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ጽሑፍ ብዛዕባ ሳልሳይ ኣካል ስነዳ ረኣ)፤
- ኣብ ተዛማዲ ከባቢታት ዝርከቡ ዝርዝር ዝቅረቡ ኣገልግሎታት፤
- መግለጺ ኣካይዳ ምስግጋር ወይ ልሙድ ኣካይዳ ስራሕ (ኤስኦፒ)፤
- ነቶም ካብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት/ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ዝኸውን ምስግጋር ፎርም፤
- ብዛዕባ ሓገዝ ግዳይ ከምኡውን ብዛዕባ ናይ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ከምኡውን ብዛዕባ ምሕደራ ጉዳይ ናይ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት መሰረታዊ ስርዓታት ዝምልከት ዝምልከቶ መምርሒታት ።

d) ምንጪታትታት፡-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኽማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኽማልእን ምእንቲ ኸሕግዞ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ከወይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወሃብ እዩ።

ሓገዝ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ፡-

- [ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቶም ግዳይ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝኹኑ ሰባት ንምሕጋዝ እተገብረ ውዕል\(ውዕል ሓገዝ ግዳይ\)፤](#)
- ንተክኒካዊ ሓበሬታ ኣብ እቲ ትግባረ ናይ ግዳይ ሓገዝ ፕሮቶኮል (ካብ ወጻኢ)፤
- [ምክልካል ኣብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ምጉዳል ሓዲጋት ሰባኣዊ ስጉምቲ ፤ተጻዋርነት ኣብ ምሕያልን ረዲኤት ናብ ንቡር ንምምላስ ዘኸለል ምውህሃድ መምርሒታት፡ ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት ፡ 2015፤](#)
- [መምርሒ ሓገዝ ግዳይ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን፡ ብሰራሕተኛታትን ተዛመድቲ ሓለፍቲ የኤን/ኤንጂ/ኢይጅኦ ዝተመሰረተ ኣብ ሃገር ዝተመርኮሰ ኣገባብ ሓገዝ ግዳይ/ውጹዕ ጾታዊ ምጽመዛ፤ECHA/ECPS UN ንሓይሊ ዕማን ኤንጂኦ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል፡ሚያዝያ 2009፤](#)
- [ኣብ ህጹጽ ኩነታት ኣብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ግብረ-መልሲ ንምሃብን ዝሕግዝ ዝተሓተ መዐቀኒታት፤ UNFPA ፡ 2015።](#)
- [ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ብዛዕባ ሓገዝን ደገፍን ግዳይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ሰፊሕ ስትራተጂ ሰራሕተኛታት ሕቡራት ሃገራትን ተዛመድቲ ኣመህደርቲ ዝወጸ፡ 2007።](#)
- [ብመንጎ-ተካላት ኣብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት መምርሒ ምሕደራ ጉዳይ፤ ፡ 1 ጥሪ 2017።](#)
- [ወሲባውን ኣብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ኣብ ልዕሊ ስደተኛታት ፤ ተመለስቲን ኣብ ውሽጢ ሃገር ዝተመዘበሉ። ንምክልካልን ግብረ-መልሲ ዝምልከት መምርሒ ፡ ዩኤንኤችሲኦር ግንቦት 2003።](#)
- [ፖሊሲ ኣብ ምክልኻል ፤ ሓዲጋ ምቕላል ግብረ-መልሲ ኣብ ቦታ መሰረት ዝገበረ ግህሰት ፡ ዩኤንኤችሲኦር ፡ 2 ጥቅምቲ 2020።](#)
- [ፖሊሲ እቲ ኣብ ዩኤንኤችሲኦር ዘሎ ግዳይ ውጹዕ-ዘማእከለ ኣቀራርባ ግብረ-መልሲ ኣብ ቦታ ዝተመሰረተ ዘየግቡኡ ስራሕ ፡ 1 ታሕሳስ 2020።](#)
- [ዓለምለኸዊ ሰሌዳ ካብ ቦታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣብ ግብረ-መልሲ ሰብኣውያን](#)

ሓገዝ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ፡

- ነቶም ምታዊ ብዝበዛ ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ ምክንኻን፡ ኣብ ግብረ - ሰናይ ንዝርከቡ ኣቕረብቲ ጥዕናን ስነ - ኣእምሮኣዊ ኣገልግሎትን ዝኸውን መምርሒታት ኣህጉራዊ ናይ ድሕነት ኮሚቴ / ዩኒቨር፡ 2012 ፤
- መምርሒታት ን ምሕደራ ጉዳይ ን ሓለዋ ህፃውንቲ ኣብ መንጎ-ወከልቲ ፡ እቲ ምሕደራ ጉዳይ ኣብ ምክልኻል ቆልዑ ዘለዎ ግደ ፡ መምርሒ ንፖሊሲታትን ኣካየድቲ ፕሮግራምን ሰራሕተኛታት ጉዳይ ፡ ጉጅለ ዝሰራሕ ሓለዋ ህፃውንቲ ፡ ጥሪ 2014

7. ቀንዲ መለክዒ፡- ምርመራ

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

“እቲ መጻምድቲ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ናይ ምርመራ መስርሕ ኣለዎ ከምኡውን መርትዖ ከቕርብ ይኸእል ፡፡ እዚ ምናልባት ናይ ምስግጋር ስርዓት ምርመራ ናይ ዝሞቅሚ ኣብ ዘይህልወሉ፡፡ “

b) ዝተሓተረ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ኣብ ኸሲ ናይ ምታዊ ብዝበዛን ዓመጽን ዝሳተፉ ሰራሕተኛታቶም ብዘይ ውዓል ሕደር ይፍጸሙ ን ድሕንነት ጥዕናን ናይ ኩሎም ኣብኡ ዝሳተፉ ሰባት ድማ ልዑል ኣቕልቦ ንምርግጋጽ ሞያዊ ምርመራ ይሕተቱ፡፡ ተሓታትነት ናይ ፈጸምቲ ገበነኛ ንምርግጋጽ ፡ ፍትሒ ግዳይ ንምርግጋጽ፡፡ ድማ ዜሮ ተጻዋርነት ፖሊሲ ዩኤን ንመጻምድቲን ከም ዝህሉ ንምግባርን እዋናውን ሞያውን ምርመራ ኣገዳሲ እዩ ፡፡ ምርመራ ምስቲ ብዙሕ ቀንዲ ኣገዳሲ ስርዓታት ኣብ ግምት ብምእታው ፡ብዝወሓደ ግን ከኣ ኣብኡ ዘይተሓጽረ ከግበር ይግባእ፡፡

- ሚስጢራውነት ፣ ድሕንነት፡ብዘይኣድልዎ፡ርትዓዊ፡ብምለኡነት፡እዋናውነት ንኣክብሮትን መሰላት ኩሉ ተሳታፍነት ነቲ መስርሕ፤
- ከም ተደላይነቱ፤ ኣብ ከይዲ ምርመራ ምስግጋር መሰካከርን እኹል ዝኮነ ናይ ክትትልን ምክልኻል ኣገልግሎት ምሃብ፤
- ከም ተደላይነቱ፤ ምስክር ፣ ከይዲ ምርመራን ወፅኢት ተበደልትን ብሓባር ብምኳን ስሩዕ ርክባትን ክትትልን ምግባር፤
- ዝተፈፀሙ ኸሲ ምስተረጋገፁ፤ ናይ ስርዓት/ናይ ኮንትራት ስጉምታት ሓዊሱ ዝግባእ ክትትል ምግባር፤
- ከም ተደላይነቱ ፡ ንወንጀል ምርመራን ጉዳያት ክስታትን ናብ ብቐዓት ዘለዎም ሰበሰልጣናት ምስግጋር፤
- ናይቲ ኣከያይዳ ከይዲ ዝዝርዝሩ እኩባት ዝኮኑ ስሩዓት ከይድታት፤ ናይ ምርመራ ተሳተፍቲ ሚናታትን ሓላፍነትን ወሲኩ ንኩሎም ተሳተፍቲ ዝግባእ ከይዲ ምርግጋፅ፡፡

እቲ ተግባሪ ኣካል ነቲ ብዛዕባ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ናይ ምርመራ መስርሕ ከም ዘለዎ ከርኢ እንተድኣ ኸኢሉ እሞ እቲ ብጻይ ንዝሃእ ርእሱ "እወ" ኢሉ ከምልኮቶ ከም ዝኸእል መርትዖ ከቕርብ ይኸእል ኢዩ፡፡ እንተ ዘይከውይኑ እቲ መጻምድቲ ንዝሃእ ርእሱ "ኣይፋል" ብምባል ይውስኸላ እዚ መዐቀኒ እዚ ኸኣ ኣብቲ እቲ ትካል ዝገበሮ ድግማ ነቲ ናይ ምትግባር ክእለት የደልድሎ፡፡

ምርመራ ንምግባር ዝሰልጠኑ ኸኢላታት መርማሪ የድሲ እተሓላለኸን ብዙሕ ግዜ ኸቡርን ድማ ኪኸውን ይኸእል እዩ፡፡ ስለዚ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምርመራ ክእለቶም ኣቐዲሞም ኪግምገምዎ ኣለዎም፡፡ ናይ ዝሞራሕ ዓቕሚ እንተ ጎዲሉ (ማለት ውሽጣዊ ምርመራ እተወፈየ መርመራታትን ወይ ውሽጣዊ ምርመራ ኺገብሩ ብወግዒ እተኸሰሱ ሰራሕተኛታትን) መጻምድቲ ኣብ ዕቤት ወይ ኣብ ግብረ - ሰናይ ቦታታት ምርመራ ምግባር ኣጸቢቑም ዝፈልጥዎ ናይ ክኢላታት ምርመራ ኣገልግሎት ወይ ኣማኸርቲ መርማሪ ብቐልጡፍ ከረኸቡ ኣለዎም፡፡ እዚ ኸኣ ኣድላዩ እንተ ኸይኡን ኣድላዩ ኣብ ዝኸነሉ እዋንን ብቐልጡፍ ምእንቲ ኸሰደዱ ንኣዲ ኣወሃሃዲ ኣገልግሎት ብሰብ ሞያ ምቁጽጻር ዘጠቓልል ከኸውን ይኸእል ኢዩ፡፡ እቲ ናይ ምትሕብባር ስምምዕ ንድሩብ ሕቡራት ሃገራት መርመራ ናይ ምግባር መሰል ኣለዎ እቲ ብጻይ ከኣ ነቲ ትካል ምርመራ ንኸካየድ ምሕታት መሰል ይህብ፡፡

መጻምድቲ ነቲ ውድባትን ትካላትን ንሰብኣዊ ስጉምቲ ተወሃሂዶን ዝቐማ ኮሚቴታት ክጥቀማሉ ዝኸእላ ምታዊ ብዝበዛ

ዓመፅ ከምኡውን የታዊ ትንኮሳ ምርመራ [በቲ ናይ OCHA ገንዘብ ደገፍ](#) አቢሎም ገንዘብ ንምምጻራ ሰባት ክኹኑ ይኸእሉን ርእሰ ገወፊ ናይ መርመራ ዓቕሚ ዘይብሎም ወይ ናይ ምርመራ ዓቕሚ ዘይብሎም ምስኡ እተተሓሓዘ ብጾት እውን አለዉ።

ብተወሰኹውን እቶም መጻምድቲ ድሉቶምን ክእለቶምን ንምምላእ ካልእ አማራጺታት ከናድዩ ይኸእሉ ኢዮም (ንኣብነት ንቦኖ ዝድግፍ ሕጋዊ አገልግሎት ምጥቃም፣ ንመጻምድቶም መርማሪ ኸምወል ወይ ሓጽብታት መርመርቲ ኸጥቀም ምሕታት)።

መጻምድቲ ነቲ ኣብቲ ምርመራ ዝሰርሕዎ ማሕበር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣብ ፀብፃብ እቲ ምርመራ ምሉእ ቅዳሕ እቲ ምርመራ ነቲ ምስኡ ዝዓዩሉ ትካል ውድብ ሕቡራት ሃገራት ከቕርቡ አለዎም።⁶

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰብኦ ዝርዝር ናይቲ ንዝሓለፈ ርእሰኻ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙ እትኸእል ሓሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ነቲ ኣብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኸሲ ንምግምጋም ብጽሑፍ ዝሰፈረ መስርሕ፣
- ምርመራ(ት) እተወፈየ ገንዘብ ከምኡውን/ወይ ንመጻምድቲኻ ንምድጋፍ ዘለካ ቐርጺኝነት፣
- ከም ፖሊሲ መርመራ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ወይ ካብ ስነምግባር ወፃኢ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝኣመሰለ አሰራርሓታት ግጉይ ኣኸይዳ ምርመራ፣
- ምስ ክኢሊታት ግልጋሎት መርመራ ውዕል ግበር።

d) ምንጪታት፡-

እቲ መጻምድቲ ነቲ ናይ ምትግባር መደብ ንኺማዕብልን ነቲ ቐንዲ መዐቀኒ ንኺማልእን ምእንቲ ኺሕግዝ መወከሲታት ወይ ዓቕሚ ህንፀት ከይኑ ነቶም መጻምድቲ ይወ ሃብ እዩ።

ናይ ጥርግን ምርመራን መስርሓት፡-

- ንሰብአዊ ሰነድ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ምስ ናይ ሞዴል ጥርግን ምርመራ እተተሓሓዘ መስርሕን ንዝምልከት ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን](#) (ንድፊ) : 2004።
- ንሰብአዊ ሰነድ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ካብ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ዝኸውን ዝኣሉ ረቋሒታት ስራሕ ኣብ ግብሪ ንምውዓል ዝሕግዝ መምርሒታት](#) : ማርች 2013።
- ንሰብአዊ ሰነድ ተወሃሂደን ዝቐማ ኮሚቴታት : [ብዛዕባ የታዊ ብዝበዛ ፣ ዓመፅ ከምኡውን የታዊ ትንኮሳ ዝግበር ምርመራ ዝኸውን ማዕከን](#) : ሚያዝያ 2019።
- ቆልዑ ውሕስነቶም ይተሓሉ : [ምምሕዳር እቲ ዕቕዓ ቆልዑ ዝብልዎ ኸሲ](#) : 2016።
- ውድብ ጥዕና ዓለም : [ኣብ ህጹጽ ኮነታት የታዊ ዓመፅ ንምርምር፣ ንምስናድን ምቁፅፃር ዝሕግዝ ስነ-ምግባራውን ድሕንነትን ዝሕብር ሓሳባት](#) : 2007።
- ሕመረት ሰብአዊ መስፈርታት ኪዳን : [ብናይ ረድኤት ስራሕተኛታት ብዛዕባ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን እተገብረ ምርመራ፡- ፈተናታትን ርእይቶታትን፣](#) ናይ ድሕረ ባይታ ወረቐት ናብ 2016 ናይ ሕመረት ሰብአዊ መስፈርታት ኪዳን ካብ የታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ምክልኻል ኣኼባ 5-6 መስከረም 2016፡- ባንኮክ፣ ታይላንድ።
- ሕመረት ሰብአዊ መስፈርታት ኪዳን : [ንምርመራ ዝኸውን መምርሒታት - ናይ ግብረ-ሰናይ ማሕበራት ስራሕተኛታትን ብዛዕባ ዝወረደም ማህበራት፣ ምዝመዛ፣ ምትላል፣ ወይ ዓመፅ ዝገልጽ ኸሲ ክቕበላን](#)

⁶ ብዛዕባ እቲ ብጾት ዘለዎም ግዴታታት ኣብቲ እቲ ብጻይ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝዓየሉ ዘሎ ምርመራ ተወሳኺ ሓበሬታ እንተ ደሊኻ በጃኻ ነዚ ዚሰብኦ ሰነዳት ርእ፡- [UNICEF ዘውጽእ ኣፈሻዊ ወዕልታትን ኮነታትን፣](#) [UNFPA ዘውጽእ ኣፈሻዊ ወዕልታትን ኮነታትን፣](#) [UNHCR ስምምዕ ሸርካነት](#) ከምኡውን ናይ WFP ኣፈሻዊ ኹነታት ናይቲ ዓውደ-መጽናዕቲ።

ምርመራ ዝሕግዝ መምርሒ፡ 2006 (ብ 2015 እተኸለሰ)።

- አህጉራዊ ዋዕላ ገበርቲ ሰናይ ትካላት (CVA)፤ ድሕንነት ዘለዎም ውድባት ምህናፅ፡- ብሰብአዊያን ሰራሕተኛታት ብዝበዛ ፤ ዓመፅ ከም እተፈጸመ ዝገልጽ ኽሲ ንምቕባልን ንምምርማርን ዝሕግዝ ናውቲታት ስልጠና ፡ 2007።

ብዛዕባ እቶም ካብ ሓዲጋ ዝተረፈ ቆልዑ ምስክር እተገብረ ምርመራ፡-

- UNICEF/UNODC ፡ ግዳይ ቆልዑ ንናይ ምስክር ገበንን ዚምልከት ጉዳያት ፍትሒ ዝሓዘ መጽሓፍ ንሰብ ሞያን ንፖሊሲታት ሓንጻጽቲን ዚኸውን መጽሓፍ፡ ብ 2009 ኣብ ኒው ዮርክ፤ ዩኤን፤ ከምኡውን እቲ ቆልዑ ምቕላል ትርጉም)።

8. ቀንዲ መለክዒ፡- ኣረምቲ ስጉምታት

a) መምዘኒ ግምገማ፡-

"እቲ ብጻይ ነቲ ፆታዊ ብዝበዛን ዓመፅን ዝቐረበ ኽሲ ግብረ-መልሲ ንምሃብ ግቡእ መኣረምታ ወሲዱ ኢዩ፤ እንተሃልዮም።"

b) ዝተሓተረ ረጅሒታት፡-

መጻምድቲ ነቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኽሲ ከዓጽዉ ኣለዎም ከምኡውን ነቲ ስጉምቲ ንምእራም እተገብረ ስጉምታትን መርትዖ ግብረ-መልሲ ኣለዎም።

ሕሉፍ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መዝገብ ዝነበሮም ብጾት ኣብ ሓደገኛ ኹነታት ከም ዘለዉ ጌርካ እዮም ዚርኣዩ። እቲ ናይ ሓዲጋ ደረጃ ቐድሚ ምንካዩ ብዙሕ መኣረምታታት ክውሰድ ኣለዎ።

ምስዚ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ዝቐረበ ኽሲ እተተሓሓዘ ሓበሬታ ከምኡውን ምስኡ ተሰማሚዑ እተወሰደ መኣረምታ ከይተፈለጠ/ብዘይ ናይ ብሕቲ ሓበሬታ ተቐባልነት ክረክብ ከምኡውን ምስቲ ኣብታ ሃገር ዘሎ ሃገራዊ ናይ ሽቃሎ መምርሒታት ክሰማማዕ ኢዩ።

ነዚ ውሳኔ እዚ ንምግባር ክንሓስበሉ ዘሎና ዘይውዳእ ዝርዝር ረጅሒታት ኣብ ታሕቲ ተዘርዚሩ ኣሎ፡-

- እቲ ብጻይ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኽሲ ብቐልጡፍ ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ኣፍሊጡ እዩ⁷፤
- ብዛዕባ እቲ ምስ መጻምድቲ እተተሓሓዘ ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኽሲ ዓሚቕን ንጹርን ምርመራ ተገይሩሉ እዩ፤
- ውጽኢት ናይቲ ምርመራ/ታት እቲ ብዛዕባ ኽሲ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ንውድብ ሕቡራት ሃገራት ክበጽሖም ተገይሩ እዩ።
- እቲ ኽሲ መርትዖ ዘለዎ እንተ ኹይኑ፤ ኣብ ልዕሊ እቲ ገበነኛ ግቡእ ስጉምቲ ይውሰዶ እዩ፤
- ነቶም ግዳይ (ብዘይ ጭብጢ ዝተወንጀሉ) ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝኹኑ እኹል ደገፍን ምክልኻል ተዋሂብዎም ኣሎ፤
- ንስርዓታዊ ጉዳያትን ቀንዲ ሃጓፋትን ንምፍታሕ ግዜ ዝወሰድ ትልሚ ተኣታትዮ እዩ።

እቲ ተግባሪ ኣካል ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ጉዳያት እንተ ድኣ ኣልይዎ እም እቲ ብጻይ ንዝሓለፈ "እዉ" ኢሉ ከምልከቶ ዝኸለል እኹል መኣረምታ ስጉምታት ከም ዝወሰደ ከረጋግጽ ይኸእል ኢዩ ምስኡ ዝተሓሓዘ ዝድግፍ ሰነድ ድማ ይህብ። ከምኡ እንተ ዘይጌርካ፤ እቲ ተግባሪ ኣካል ንዝሓለፈ "ኣይፋል" ኢሉ እዩ ዝግምግም። ውድብ ሕቡራት ሃገራት ነቲ ብጻይ ዝህበ ግብረ-መልሲ ብቐፅ ምጂኑ ድሕሪ ምምርማር እቲ ብጻይ ዝ

⁷ እቶም ሕጂ ዘለዉ ብጾት ኣብ ዝሓለፈ እዋናት ብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ዝቐረበ ኽሲ ናብ ኣብያተ-ጽሕፈት መርመራ ነፍሲ ወከፍ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ፀብዓብ ክወሃብ ኣለዎ።

ወስዶ መደረግምታ እኹል ከም ዘይከኑን እንተ ተወሲኑ፤ እቲ ዘሎ ሽርክነት ከጠፍእ ኣለዎ፤ ሓድሽ መጻምድቲ ግን እኹል መደረግምታ ስጉምቲ ኸም ዝወሰደ ብዘዕግብ መግዲ ኸሳዕ ዘርኢ ከሳተፍ ኣይኸእልን እዩ። እቲ መጻምድቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ናይ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ እንድሕር ደኣ ዘይበሉ ኮይኑ እቲ መጻምዲ ባዕሉ ብ “n/a” ደረጃ ምሃብ ይኸእል እዩ። እቲ መጻምድቲ ንግዛእ ርእሱ "n/a" ኢሉ እንተድኣ ገምጊሙ ነዚ ቐንዲ መዐቀኒ እዚ ዝኸውን ነጥቢ '1' ክረከብ እዩ።

c) ዝድግፍ ሰነድ፡-

እዚ ዝሰዕበ ዝርዝር ናይቲ ንግዛእ ርእሱ ናይ ምግምጋም ደረጃ ንምድጋፍ ክትጥቀሙልኩም እትኸእል ኣሳብ ዝሓዘ ሰነድ እዩ፡-

- ከም እተዛዘመ መደብ ስጉምቲ ናይ ምክልኻል ኣንጻር ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን መርትዖ ስጉምትታትን ከምዝተገበሩ፤
- እቲ ኣብ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኣሰራርሓ ፕሮግራም ዘሎ ሓደጋታት ንምልላይን ንምቕናስን እተገብሩ ፍሉይ ስጉምትታት።

d) ምንጪታት፡-

እዚ ግምገማ ሮቂሒታት እቲ መጻምድቲ ብዛዕባ እቲ ኣብ ዝሓለፈ እዋን ብዛዕባ ጾታዊ ምዝመዛን ዓመጽን ኸሲ ፣ መደረግምታን ስጉምትን ዝምልከት ብምዃኑ ጭንቀት የብሉን። ነዚ ቐንዲ መዐቀኒ እዚ ብኸመይ ከም እትምልሶ ሕቶ እንተ ኣልዩኻ፤ ናብ መሓበሪ ነጥቢ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ምብጻሕ ግበር።

ወፊያ ዝገብሩ

